

Με έμπνευση από το περιβάλλον δημιουργούμε για το περιβάλλον

Μανούσου Ευαγγελία
Εκπαιδευτικός,
Υπ.Διδάκτωρ ΕΑΠ,
1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης
Κόρινθος, 2005

«Σκοπός της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν με ειδικά προγράμματα ώστε να συμβάλλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους» Ν. 1892/90, αρ.111, παρ. 13

Οι τρεις διαστάσεις της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

- Εκπαίδευση δια μέσου του περιβάλλοντος
- Εκπαίδευση για το περιβάλλον
- Εκπαίδευση για χάρη του περιβάλλοντος

Στόχοι της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

- Ευαισθητοποίηση.
- Γνώσεις και ποικιλία εμπειριών
- Ανάπτυξη στάσεων, αξιών, δεξιοτήτων και κίνητρων για ενεργό συμμετοχή
- Ανάπτυξη ικανοτήτων αξιολόγησης
- Ενεργός συμμετοχή

Μεθοδολογία

- Μελέτη πεδίου
- Επίλυση προβλήματος
- Βιβλιογραφική έρευνα
- Περιβαλλοντικά μονοπάτια
- Σχέδια εργασίας (project) κ.α.

Γενικότερα κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος Π.Ε. μπορούν να αξιοποιηθούν ποικίλες διαδικασίες και δραστηριότητες προκειμένου να επιτευχθούν ο σκοπός και οι στόχοι που έχουν τεθεί

Παιχνίδια δυναμικής της ομάδας

Δράσεις...

Δημιουργικές βιωματικές δράσεις...

Δημιουργία σεναρίου και περιβάλλοντος για animation...

Το αλφαβητάρι της θάλασσας

ναύτης
νερό
ναυπηγείο
ναυάγιο
ναυτικό
ναυτίλος
νησί
ναυαγοσώστης
ναυτικός

ξιφίας
ξερονήσι

πυξίδα
παραλία
πτερόνιο
πλοκάμι
πλανκτόν
πετονιά
Ποσειδώνας
πέλαγος
πλοίο
πανιά
προπέλα
πλώρη
πρύμνη

όστρακο
όρκα
οξύγωνα

σουπιά
σαρδέλα
σμέρνα
σκυλόψαρο
σημαδούρα
σιωσίβιο

ρέγκα

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Κάνε το καλό και ρίχτο στο γιάλο.
Μου 'ψησες το ψάρι τα χεϊλή.
Μικρή τρύπα βουλιάζει μεγάλο καράφι.
Πνίγηκε σε μια κουταλιά νερό.
Ο μουσαφίρης και το ψάρι, την τρίτη μέρα βρωμίανε.
Φάτε μάτια ψάρια και κοιλιά περιδρομο.
Το μεγάλο ψάρι, τρώει το μικρό.
Μεγάλα καράβια, μεγάλες φουρτούνες.
Ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται.
'Η στραβός είναι ο γιαλός ή στραβά αρμενίζουμε.
Το ψάρι βρομεί απ' το κεφάλι.
Γυνάικα θυμωμένη, θάλασσα αγριεμένη.
Εδώ καράβια χάνονται, βαρκούλες αρμενίζουμε.
Πέσανε έξω τα καράβια του...
Αν δε βραχείς ως το λαιμό, ψάρι δε θα φας.
Αμολάει μελάνι σαν τη σουπιά.
Πάει σαν τον κάβουρα.
Είναι αρματωμένος σαν αστακός.
Τι είναι ο κάβουρας, τι είναι το ζουμί του.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Μια βαρκούλα φορτωμένη
στο λιμάνι πάει και μπάνει.
Τι είναι:
Όταν τη χρειαζόμαστε, τη ρίχνουμε
όταν δεν τη χρειαζόμαστε, την ανεβάζουμε.
Τι είναι:

Ο ΝΑΥΤΙΛΟΣ
ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΜΑΣ

2004

7^ο Δημοτικό Σχολείο Παλ. Φαλήρου

ΑΝΟΙΞΗ 2004

Ετοιμάσαμε κατασκευές

- Κατασκευές με μικρούς πράσινους θησαυρούς

- Βιωματική μάθηση...

- Θεατρικό παιχνίδι
- Συνεργασία και επικοινωνία με τους γονείς μέσα από το παιχνίδι

- Καθαρισμός της αυλής
- Δράση και συνεργασία

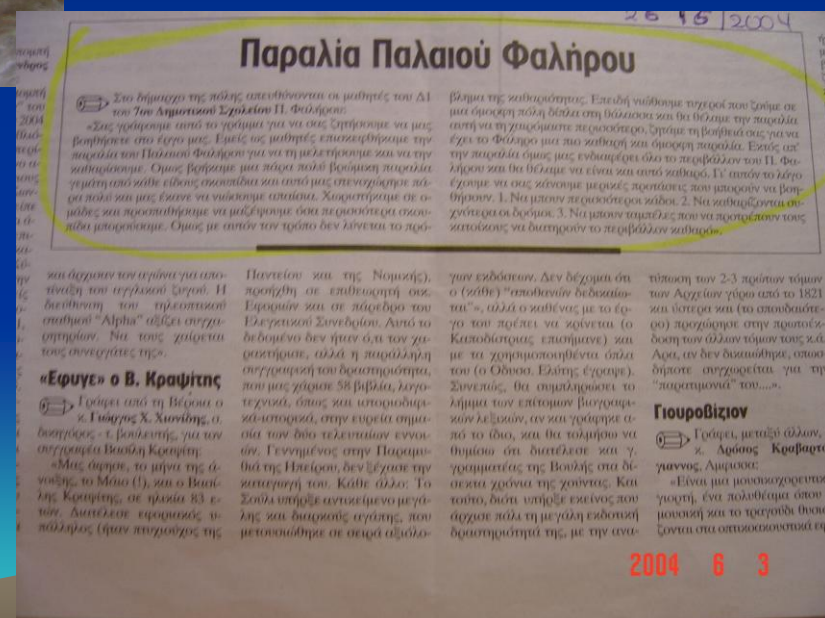

Δράσεις για χάρη του περιβάλλοντος.

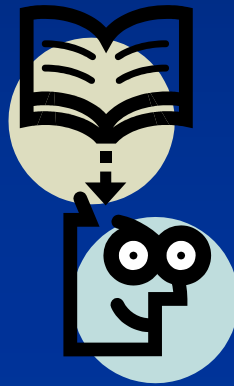
Γράμμα διαμαρτυρίας για την κατάσταση της παραλίας. Τα παιδιά το παραδίδουν στο δήμαρχο.

Δημοσίευση του γράμματος σε εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας (25/5/2004)

και σε τοπικές εφημερίδες του Π.Φαλήρου τον Ιούνιο.

Ο εκπαιδευτικός αρνείται την αποκλειστική ιδιοκτησία της γνώσης και μετατρέπεται σε διευκολυντή της ομάδας, ο οποίος ακούει, προτείνει και συνοδεύει τα παιδιά, υποστηρίζοντας τα συναισθηματικά προς τη γνώση και την αυτογνωσία. (Γεωργόπουλος, 2000)

«Ο ρόλος του δασκάλου είναι να βοηθάει τα παιδιά να κάνουν την πληροφορία πράξη και δημιουργία».

S. Papert

Για να υποστηρίξουν οι άνθρωποι μέτρα και νόμους περιβαλλοντικούς πρέπει να πειστούν οι ίδιοι για την αναγκαιότητα αυτών των μέτρων.

Και είναι σίγουρο ότι οι πολίτες δεν πείθονται εύκολα όταν τα μέτρα αυτά αφορούν την αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στο περιβάλλον.

Χρειάζεται να εκπαιδευτούν ώστε να διακρίνουν την αξία της ποικιλότητας των ειδών και να αναγνωρίζουν την ομορφιά των ζώντων συστημάτων.

Γεωργόπουλος Α., Περιβαλλοντική Ηθική, Εκδόσεις Gytenberg, 2002

- Τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης δίνουν το προβάδισμα στην αναζήτηση, την επικοινωνία και τη συνεργασία μαθητών - εκπαιδευτικών, πράγμα που αμφισβητεί το μονοπωλιακό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού και την καθοριστική σημασία του στην επικοινωνιακή σχέση. (Χρυσafίδης, 2000)

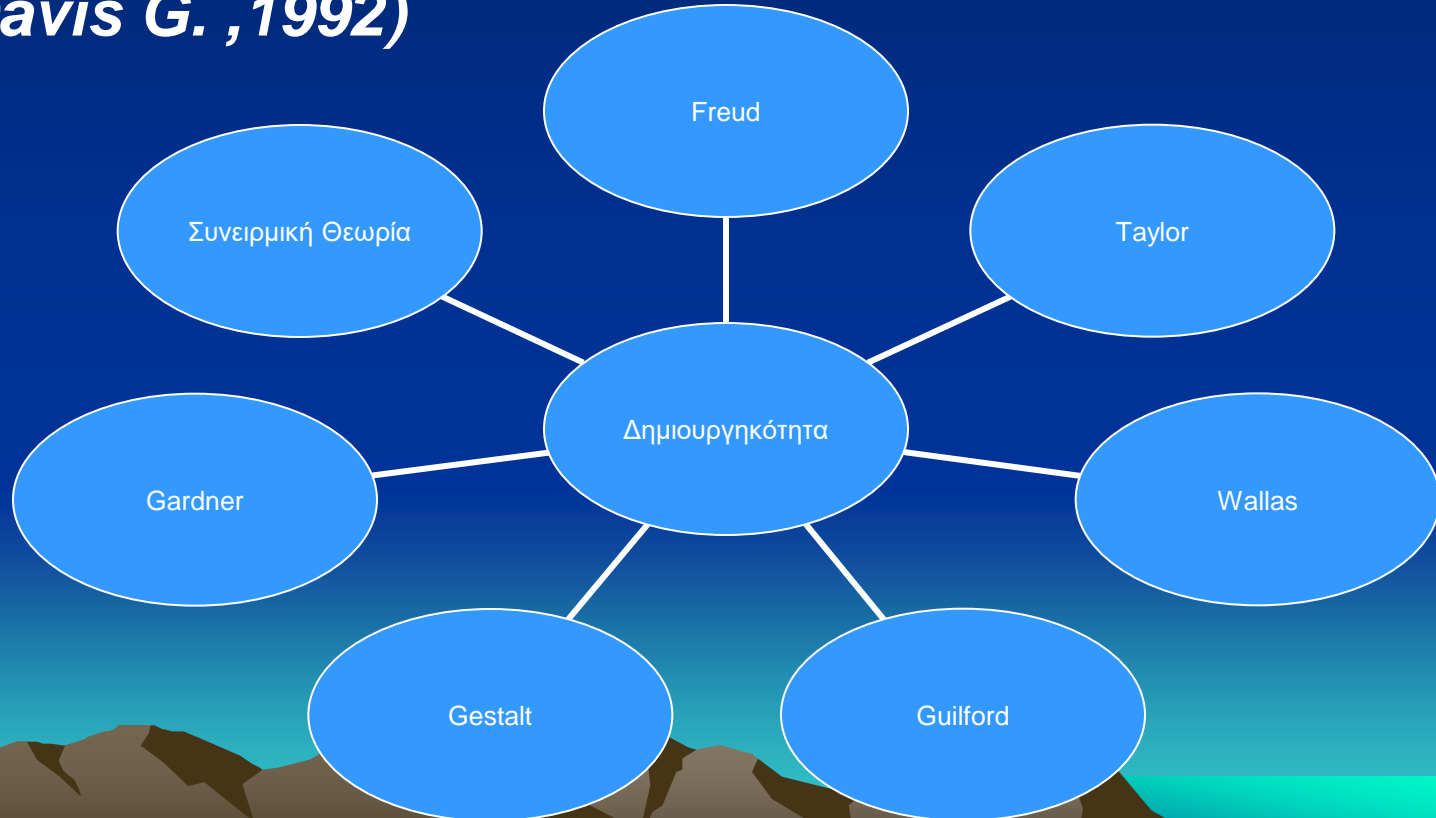
Δημιουργικότητα

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Δημιουργικότητα

Υπάρχουν τόσοι περίπου ορισμοί, θεωρίες και ιδέες για τη δημιουργικότητα όσοι και οι άνθρωποι που έχουν γράψει τις ιδέες τους σε ένα κομμάτι χαρτί (Davis G. , 1992)

«Μύθοι σχετικά με τη δημιουργικότητα»

- Η δημιουργικότητα είναι σημαντική μόνο σε μερικές περιοχές της ανθρώπινης δραστηριότητας
- Η δημιουργική διαδικασία απλά συμβαίνει...Είναι έμπνευση, γίνεται χωρίς προσπάθεια και έρχεται σαν από τον ουρανό...
- Τα δημιουργικά άτομα είναι κατά κάποιο τρόπο ξεχωριστά, λίγο διαφορετικά από μας, και λίγο παράξενα κατά κάποιο τρόπο...

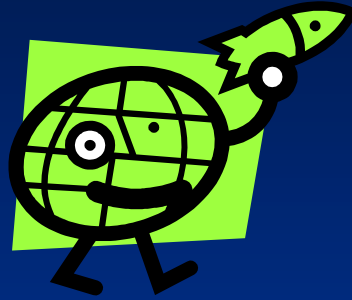

Ένας ευρύτερα αποδεκτός ορισμός είναι αυτός που δόθηκε από τον Drevdahl :

Δημιουργικότητα είναι η ικανότητα του ανθρώπου να παρουσιάζει τις σκέψεις του με έναν ουσιαστικά νέο, πρωτότυπο τρόπο που να ξεφεύγει από τα συνηθισμένα. Είναι μια φαντασία ή μια σύνθεση σκέψεων που δεν είναι απλή παράθεση ή συρραφή λογισμών. Η δημιουργικότητα μπορεί να περιλαμβάνει τη διαμόρφωση νέων συστημάτων, τη μεταφορά γνώριμων σχέσεων σε νέες καταστάσεις, όπως και το σχηματισμό νέων συσχετισμών (Σάλλα-Δοκουμετζίδα, 1996).

Δημιουργικότητα-Διαφορετικός τρόπος σκέψης

- αμφισβήτηση των περιορισμών του συμβατικού τρόπου σκέψης
- ανακάλυψη νέων σχέσεων μεταξύ εννοιών
- εξέταση νέων προοπτικών
- συσχετισμός εννοιών που προηγουμένα θεωρούνταν άσχετες

Σύμφωνα με τον Guilford (1950) τα γνωρίσματα της δημιουργικότητας είναι τέσσερα:

- η ευχέρεια (fluency),
- η ευελιξία (flexibility),
- η πρωτοτυπία (originality) και
- η οργάνωση ή πολυπλοκότητα (organization, elaboration).

Από ορισμένους ερευνητές προστίθεται και το

- χιούμορ (humor) (ΣάλλαΔοκουμετζίδα, 1996)

Ο κυριότερος στόχος της εκπαίδευσης είναι να δημιουργήσει ανθρώπους που να είναι ικανοί να κάνουν καινούρια πράγματα, όχι απλά να επαναλαμβάνουν ότι έκαναν οι προηγούμενες γενιές, ανθρώπους που να είναι δημιουργικοί, εφευρετικοί εξερευνητές.

Piaget

- Το δημιουργικό άτομο διατηρεί μια στάση ευαισθησίας απέναντι στα προβλήματα του περιβάλλοντος και είναι ανοιχτό στην εμπειρία.
- Βλέπει τα προβλήματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες χωρίς πρόωρη κριτική ή απόρριψη ιδεών.
- Συμμετέχει ενεργά προς την κατεύθυνση της λύσης
- Ζει έντονα ότι γίνεται γύρω του

Μερικά «νοητικά εμπόδια» για τη δημιουργικότητα σύμφωνα με το Roger Von Oech είναι σκέψεις και προτάσεις όπως:

- -Αυτό δεν είναι λογικό
- -Ακολουθήσε τους κανόνες
- -Να είσαι πρακτικός
- -Το παιχνίδι είναι επιπολαιότητα (χάσιμο χρόνου)
- -Αυτό δεν είναι το πεδίο μου
- -Να αποφεύγεις το διφορούμενο
- -Μην είσαι ανόητος
- -Να διαπράττεις σφάλμα είναι λάθος
- -Δεν είμαι δημιουργικός
- -Η σωστή απάντηση

Με έμπνευση από το περιβάλλον δημιουργούμε πολύπλευρα για το περιβάλλον

«Ο Ναυτίλος ταξιδεύει...»

δίκτυο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που αφορά στον Πολιτισμό,
στο Περιβάλλον και στην Ειρήνη στη Μεσόγειο.

- Για τον P. J. Guilford η δημιουργικότητα θεωρείται ως γενική ικανότητα, που υπάρχει σε όλους τους ανθρώπους. (Πασσάκος, 1977)

- Για τους J. Getzels και P. Jackson (1962) η δημιουργικότητα είναι μία από τις πλέον πολύτιμες ανθρώπινες αρετές... είναι επίσης η πλέον δύσκολη να εξεταστεί συστηματικά...

Γενικότερα όμως η δημιουργικότητα σχετίζεται με:

- μια ξεχωριστή και αποτελεσματική έκπληξη (*effective surprise*) J. Bruner (1962)
- Τη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων, τη διαδικασία εύρεσης προβλημάτων, την εξερεύνηση, τον πειραματισμό, μια πνευματική ενέργεια που συνεπάγεται σοβαρή, μελετημένη λήψη αποφάσεων J. Piaget (1960)

Ετοιμάσαμε κατασκευές

Ομαδικές εργασίες για επίλυση προβλημάτων ...

Συζητήσαμε για τους θαλάσσιους οργανισμούς με τον ωκεανογράφο κ. Πέτρο Νικολαΐδη

9 Μαρτίου 2004 (2η επίσκεψη)

Καλέσαμε ειδικούς στο σχολείο για δημιουργικές συζητήσεις...

Συγγραφέας
κ. Ηλιόπουλος

Σκηνοθέτης
κ. Σιάκας

Καλλιτέχνης Θεάτρου Σκιών
κ. Νταγιάκος

Ωκεανογράφος
κ Νικολαΐδης

Ερευνητικές εξορμήσεις...

...Πραγματικότητες που ακροβατούν ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν, το μύθο και την αλήθεια: η διαφορά, η απόσταση υπάρχει μόνο στο μυαλό μας. Το ταξίδι με τους άλλους χρόνους και τόπους μας ενώνει.

Γ. Σεφέρης

Μην φοβάσαι να ερωτευθείς κάτι, και συνακόλουθα γνώρισέ το, κατανόησέ το, ανάπτυξέ το, εφάρμοσέ το, απόλαυσέ το με ένταση.

Torrance

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας
Καλή και δημιουργική συνέχεια...

2004 5 31